

Nieuwsbrief no. 13

- » Bericht van het bestuur
 - » De redactie mailt....
 - » Aankondiging voorjaarsbijeenkomst en ALV
 - » Congres KVNMM januari jl.
 - » Congresmaand juli 2009
 - » Leve Joseph Haydn!
 - » Radio 4 weblog Jong Talent
 - » Gaudeamus! – Biografie Julius Röntgen
 - » Gamelan in negentiende-eeuws Nederland - Boekpresentatie
 - » Uitprintbare versie
-

Bericht van het bestuur

Zeer geachte leden,

Zoals u ongetwijfeld gelezen heeft, ben ik na een afwezigheid van ruim drie jaar sinds december vorig jaar weer in het bestuur van de KVNMM. In eerste instantie formeel als tweede secretaris en het is de bedoeling dat ik met ingang van de ALV van dit jaar het volledige secretarisschap van Petra de Langen over ga nemen. Ter voorbereiding daarop draagt Petra nu al diverse zaken aan mij over en dat is ook de reden dat ik nu het stukje namens het bestuur voor de nieuwsbrief voor mijn rekening neem.

Ik vind het wel een bijzonder moment om weer een rol in het bestuur van de KVNMM te gaan vervullen en naast diverse andere aspecten werd dat misschien wel het meest gemarkeerd door het grote congres *Heden, verleden en toekomst van de Nederlandse muziekwetenschap*. In deze nieuwsbrief wordt ook nog uitgebreid stil gestaan bij dit congres. Het bestuur heeft het congres geëvalueerd en geconstateerd dat tijdens een levendige bijeenkomst met een grote opkomst het brede spectrum van het Nederlandse muziekonderzoek goed zichtbaar is gemaakt. Daarmee is zeker een eerste goede stap gezet in het realiseren van de vooraf geformuleerde aanbevelingen: de vereniging moet zich meer openstellen voor alle muziekwetenschappers in Nederland en Vlaanderen, en moet zich beter positioneren in het wetenschappelijke, culturele en maatschappelijke veld. Voor de vervolgstappen is het bestuur gestart met een grondige analyse, gebaseerd op de volgende onderwerpen:

- profiel, strategie en identiteit KVNMM
- gewenste activiteiten KVNMM
- doelgroepen
- bestuurlijke invulling
- communicatie

Aan de hand van deze analyse en onderwerpen wil het bestuur op de ALV van 6 juni aanstaande (waarover elders in deze nieuwsbrief meer informatie) ter accordering een document met de verder uit te werken richtingen voorleggen. Dit document zal uiteraard ruim tevoren verspreid beschikbaar zijn via de website.

Tijdens de ALV moet ook aandacht besteed worden aan bestuursleden die aan het eind van een termijn zitten. Dit jaar geldt dat voor Emile Wennekes en voor Petra van Langen. Beiden hebben aangegeven gezien drukke andere werkzaamheden niet beschikbaar te zijn voor een volgende termijn. Bovendien moet het algemeen bestuurslid Floris de Gelder tussentijds aftreden wegens een benoeming tot wethouder Cultuur en Economie in Utrecht. Uiteraard is het bestuur volop bezig om kandidaten te zoeken voor de open gevallen plekken, maar ik roep u op om als u geschikte kandidaten weet of zelf geïnteresseerd bent voor een rol in het bestuur, dit ons te laten weten!

U ziet, samen met het themaonderwerp 'multimedialiteit', wordt het 6 juni weer een buitengewoon interessante algemene ledenvergadering. Ik reken dan ook op een grote opkomst.

Hartelijke groet,

Cees Broekhuijsen

De redactie mailt....

Een nieuwe lente, een nieuw geluid! En voor de KVNMM ook, zoals u wellicht al weet en hierboven al gelezen hebt: een nieuwe secretaris, Cees Broekhuijsen.

En bovenal: een nieuwe editie van de Nieuwsbrief, met onder ander aandacht voor:

- de voorjaarsbijeenkomst en ALV op 6 juni a.s.
- afgelopen en komende congressen in Nederland
- Jong Talent op Radio 4
- recent verschene boeken over Julius Röntgen en gamelan
- in verband met het Haydn jaar; een bijzondere terugblik

De volgende nieuwsbrief verschijnt in juli. De redactie wenst u veel leesplezier toe!

De redactie

Marnix van Berchum
Ilona de Bruijne
Marlies van den Hoek
Gerard van der Leeuw

Aankondiging voorjaarsbijeenkomst en ALV

door Desiree Staverman, Forumcommissie KVNMM

Op **zaterdag 6 juni** a.s. vindt de Voorjaarsbijeenkomst plaats.

Locatie: Bethaniënklooster, Barndesteeg 6B, 1012 BV Amsterdam,

Aanvang: 10.00 uur.

De dag begint met de feestelijke uitreiking van de KVNMM-penning. Aansluitend staat het thema 'multimedialiteit' centraal, dat binnen de eigentijdse muziek, maar ook

binnen de muziekwereld als zodanig, een steeds grotere rol speelt. Twee sprekers, componist Michel van der Aa en regisseur Floris Visser, zullen dit thema belichten, met accent op de toepassing van multimediale middelen binnen het muziektheater. Michel van der Aa maakt in zijn composities op een persoonlijk manier gebruik van multimedialiteit. Zijn muziektheaterstuk *The Book of Disquiet* (gebaseerd op teksten van Fernando Pessoa) dat in oktober van dit jaar in Amsterdam wordt gepresenteerd, is daarvan een goed voorbeeld. Floris Visser streeft er naar zijn interesse voor film, televisie en muziek te combineren. Hij zal ingaan op de invloed van eigentijdse media op de opera-enscenering.

De Algemene Ledenvergadering vindt na de lunch plaats, aanvang 14.00 uur. De formele oproepingsbrief voor de vergadering en de bijeenkomst heeft u een dezer dagen op uw postadres aangetroffen, terwijl u nadere informatie over de agenda van de vergadering, het ochtendprogramma en de sprekers vanaf 15 mei kunt vinden op de website van de KVMN.

Congres KVMN januari jl.

door Cees Broekhuijsen

De KVMN bruist! Zo was het laatste congres in januari jl. een moment voor uitwisseling van onderzoekservaringen, maar vooral ook een ontmoetingsplaats voor musicologen met leden en andere geïnteresseerden. Naast de presentaties was er volop gelegenheid voor informeel contact, om nog eens wat meer te horen van die ene onderzoeker of interessante nieuwe contacten op te doen.

Meer weten over wat er zoal over tafel ging? Op de website zijn een [overzicht van het programma](#), een door Charlotte Rommes geschreven [impressie van de inhoud van het congres](#) en een door haar gemaakt [verslag](#) van de tijdens het congres gestelde vragen en discussies te vinden.

Op internet zijn ook [foto's](#) van het congres te vinden.

Congresmaand juli 2009

door Marnix van Berchum

Het is opmerkelijk dat verschillende grote, internationale congressen in 2009 in Nederland plaatsvinden. Nog opvallender is dat de congressen zich concentreren in de eerste helft van de maand juli.

Op de eerste dag van deze maand trapt de [Medieval and Renaissance Conference 2009](#) de reeks congressen af. In vier dagen trekken meer dan honderd papers, twee keynote papers, een congresdiner en een concert voorbij aan het aanwezige publiek. Dit jaarlijkse, internationale congres is het grootste congres op het gebied van de muziekgeschiedenis van Middeleeuwen en Renaissance en trekt ieder jaar tussen de 200 en 250 deelnemers. De KVMN heeft financieel bijgedragen aan deze conferentie en zal ook aanwezig zijn op de boekenmarkt.

Aansluitend wordt door de International Musicological Society in het Amsterdamse Orgelpark de interdisciplinaire en multidisciplinaire [studiegroep Music and Media](#) gepresenteerd. De studiegroep heeft als doel de diverse aspecten die relevant zijn voor het thema "mediatizing music" te onderzoeken en te ontdekken (zie ook

[Nieuwsbrief no. 12](#)). Dit tweedaagse congres gaat vooraf aan de gezamenlijke [conferentie van de International Association of Music Libraries Archives and Documentation Centres \(IAML\) en de International Musicological Society \(IMS\)](#). Dit congres vindt eveneens plaats in Amsterdam en duurt van 5 juli tot en met 10 juli. Tijdens dit congres wordt een grote hoeveelheid papers gegeven, opgeluisterd met concerten en excursies. Het thema van het IMS symposium is "Music: Notation and Sound". De IAML-congressen hebben traditiegetrouw geen eigen thema, maar de bijeenkomst dit jaar zal aansluiten op het thema van de IMS, met de nadruk op de populaire muziek.

Als afsluiting van deze 'congresmaand' kan musicologisch Nederland (samen met vele internationale wetenschappers natuurlijk) afreizen naar de provincie Zeeland voor het congres [Josquin and the Sublime](#). Op de Roosevelt Academy te Middelburg komen Josquin-kenners vanuit de gehele wereld bijeen om zich te buigen over de vraag wat de specifieke elementen in Josquins muziek zijn, die gezorgd hebben voor zijn onvergelijkbare reputatie, vanaf de vroege zestiende eeuw tot nu.

De congressen van juli op een rijtje:

- 1 - 4 [Medieval and Renaissance Conference 2009](#)
- 4 - 5 [presentatie studiegroep Music and Media](#)
- 5 - 10 [Annual Conference IAML & IMS](#)
- 12 - 15 [Josquin and the Sublime](#)

Natuurlijk zijn er voorafgaand aan de maand juli ook voldoende congressen. Zo organiseert het Orgelpark in Amsterdam van 13 tot en met 16 mei een vierdaags congres over improvisatiekunst (zie de [website van het Orgelpark](#)) en vindt er in dezelfde periode in Brugge een congres plaats over de rijke geschiedenis van het Bourgondische rijk in de vijftiende eeuw (georganiseerd door de Alamire Foundation, zie hun [website](#)).

Via deze nieuwsbrief houden we u op de hoogte van de verschillende congressen. Kijkt u ook eens op [de kalender van de American Musicological Society](#), de zustervereniging van de KVMN.

Leve Joseph Haydn!

Door Gerard van der Leeuw

Het jaar 2009 is een jaar waarin een aantal componisten extra in het zonnetje wordt gezet. Ik denk aan Joseph Haydn (tweehonderd jaar geleden overleden), Felix Mendelssohn-Bartholdy (tweehonderd jaar geleden geboren), Isaac Albéniz (honderd jaar geleden overleden) en in eigen land uiteraard Louis Andriessen (op 6 juni a.s. 70 jaar geleden geboren) en Daan Manneke (op 7 november a.s. 70 jaar geleden geboren).

Hier een korte bijdrage over Haydn en een vroege bewonderaar in Nederland.

Dat Haydn de eerste componist was, die over de gehele toenmalige wereld bekend was (van Amerika tot Zweden en Engeland en van Spanje tot Berlijn (waar zijn werk een heftige esthetische discussie uitlokte) en Moskou), is te weinig bekend. Kenmerkend is de volgende brief van sokkenfabrikant William Gardiner uit Leicester (1804):

To Joseph Haydn, Esq., Vienna

Sir, - For the many hours of delight which your musical compositions have afforded me, I am emboldened (although a stranger) to beg your acceptance of the enclosed small present, wrought in my factory at Leicester. It is no more than six pairs of cotton stockings, in which is worked that immortal air God preserve the Emperor Francis with a few other quotations from your great and original productions. Let not the sense I have of your genius be measured by the insignificance of the gift; but please consider it as a mark of the great esteem I bear to him who has imparted so much pleasure and delight to the musical world.

I am, dear Sir, with profound respect, your most humble servant,

William Gardiner

Leicester, Aug. 10, 1804.

Voor diegenen die willen weten welke motieven in deze muzikale sokken ingeweeft waren: uiteraard het beroemde 'Gott erhalte Franz den Kaiser', het Oostenrijkse volkslied, het Engelstalige lied 'My Mother bids me bind my hair', 'Von tiefes meeresgrund' (*Die Schöpfung*), het Andante uit de Paukenslag-symfonie nr. 94 en het 'Consumatum est' uit de *Zeven kruiswoorden*: een leuk doorkijkje in wat de tijdgenoten van Haydn als zijn belangrijkste werk beschouwden.

Nederland bleef zeker niet achter: in 1801 kreeg Haydn de volgende brief in de bus:

Commissarissen van de Maatschappij der Verdiensten, opgerigt binnen Amsterdam onder de Zinspreuk Felix Meritis!

*Aan
Joseph Haydn, professor in de Muzyk, Lid der Koninglyke Zweedsche Muzykalische Academie en Kapelmeester in actueelen dienst van den Prins van Esterhazy.*

Amsterdam den 4-den May 1801.

De Maatschappy welke wy de eer hebben te vertegenwoordigen, ten allentyde willende beantwoorden aan het oogmerk haarer instellinge, vervat in den bygaanden openen brief, heeft het genoegen, U by dezen, door ons, met denzelven openen brief, haar Buitenlandsch-Honorair Lidmaatschap aan te bieden: Uwe openbaar erkende verdienste, strekt haar ten waarborge van Uwe toegenegenheid, om door t'aanvaarden van dat Lidmaatschap, haaren luister en welvaart te helpen bevorderen, waar toe wy haar U aanbeveelen, met toezending van eenen afdruk haarer wetten, en noemen ons met hoogachting

*commissarissen van de voorgemelde Maatschappy:
En in derzelven Naam Jacques Breguet Pres. Comm.
op Last derzelven MM. Wagtendorp Akman Secretaris.*

Haydn accepteerde, maar helaas is zijn brief waarin deze acceptatie vervat was, verloren gegaan.

De grote man achter dit vroege Nederlandse eerbetoon aan een van de grootste componisten aller tijden was zonder enige twijfel de Nederlandse dichter Johannes Kinker (1764–1845), kenmerkend genoeg een van de meest prominente Vrijmetselaars in ons land en een der eersten die hier te land die niet alleen het werk van Voltaire verdedigde, maar ook de ideeën van Kant probeerde uit te dragen (Kant, *Proeve van eene opheldering van de kritiek der zuivere rede*).

Niet alleen vertaalde Kinker (hoevelen lopen niet dagelijks rond in de Amsterdamse Kinkerstraat zonder enig besef te hebben naar wie deze straat is genoemd?) *Die Schöpfung* in prachtig Nederlands, waarbij hij - als Vrijmetselaar - een uitstekend oog had voor het Vrijmetselaars-karakter van deze tekst, hij publiceerde ook in 1810 zijn *De nagedachtenis van Joseph Haydn*.

Uit deze indrukwekkende tekst:

'Joseph Haydn behoorde tot die zeldzame oorspronkelijke vernuften, die het vak, dat zij beoefenen, met nieuwe aanwinsten verrijken, en die hunne natuur- en kunstgenooten waarlijk eenen stap verder doen gaan.

Een enkel vernuft van zulk eenen stempel is voor de wetenschap of kunst oneindig meer dan duizend navolgers; meer dan een gansch heerleger fraaije geesten, die zich onvermoeid bezig houden met het verkregene te beschaven en te polijsten, maar die geen' moed of geestkracht genoeg bezitten, om daar, waar hunne voorgangers stand hielden, een enkele trede voort te gaan. Verre zij het nogtans van ons, dat wij de onvermoeide vlijt en arbeid dezer laatste laken zouden, of hunne verdiensten miskennen, wanneer zij den rijkdom hunner voorzaten nuttig aanleggen en op woeker zetten: zij verdienen onzen lof, onze aanmoediging, wanneer zij, schoon bepaald aan hunne eenmaal gevestigde loopkringen, dezelve met kennis en oordeelkunde bewandelen; maar zij zijn, met welk een' luister zij dan ook in eenen tweeden rang mogen pralen, geen shakespeare's, geen vondels, geen haydns. Zij alleendie, op het eindelooze grondgebied der kunst, te voren onbekende uitzigten openen, nieuwe voetsporen banen, of aanwijzen, verdienen gelijk

gesteld te worden, met den schilder der Jaargetijden, den dichter der Schepping! (...)

Het geen hem, voornamelijk, kenschetst, en in zijne kunstbeoefening de meeste bewondering verdient, is, dat hij aan zijne kunst eene geheel nieuwe gedaante schonk. Meer dan iemand voor hem gedaan had, beschouwde hij haar als eene taal, welke zich voor het gevoel, en door middel van de nabootsing der hartstogten en aandoeningen van het menschelijk gemoed, ook voor het verstand verstaanbaar uitdrukt.'

De tekst moge gedateerd zijn, zelden heft een tijdgenoot zo haarscherp de positie van Haydn in het muziekleven van zijn tijd onder woorden gebracht. Kinker verdient in dit Haydnjaar een heruitgave!

Radio 4 weblog Jong Talent

door Jan Bos

Van 27 april tot en met 1 mei stond Radio 4 geheel in het teken van de Week van het jong talent. In diverse radio-uitzendingen werd aandacht besteed aan de topmusici van morgen. Naast diverse thema-uitzendingen organiseert de KRO een tweetal concerten en is de zender ook gestart met een nieuwe website. Via www.radio4.nl/weblogjongtalent wordt u door Martine Mussies (jong talent van enkele jaren geleden; zie haar website www.martinemussies.nl) in woord, beeld én geluid op de hoogte gehouden van aanstormend muziektalent.

Speciaal voor het Jong Talent multimediatproject van Radio 4 interviewde Martine meer dan 70 musici en schreef zij columns en verslagen over interessante concerten en concoursen. Elke week verschijnt er een nieuwe "log" - een pagina op de website met tekst, foto's, luistervoorbeelden en filmpjes, steeds gekoppeld aan de actualiteit. Op 16 april plaatste de webredactie van Radio 4 het eerste bericht in deze serie. Een directe link naar dit blog is: www.radio4.nl/page/blog/8579

Het tweede bericht verscheen op 23 april en bevat een interview met Lisa Jacobs. Lisa is een van de klassieke toptalenten die optrad in het avondconcert op 28 april - dat live werd uitgezonden vanuit het muziekcentrum Frits Philips in Eindhoven. Op het Jong Talent concert zal Lisa met haar pianiste Ksenia Kouzmenko de Sonate in Es van Strauss uitvoeren. Hoe het met haar gaat en hoe zij denkt over het concert van 28 april leest u op www.radio4.nl/page/blog/8683.

Martine Mussies (l) en Lisa Jacobs

Er zullen nog verschillende berichten volgen. Wilt u zeker geen bericht missen? Maak dan van het Jong Talent Weblog uw startpagina!

Gaudeamus! – Biografie Julius Röntgen

Door Gerard van der Leeuw

En wederom verscheen er een (ditmaal vuistdikke) biografie van een Nederlands componist: Jurjen Vis schreef *Gaudeamus. Het leven van Julius Röntgen (1855-1932). Componist en musicus*. En het resultaat, vrucht van een enorme berg onderzoek, mag er zijn, al kunnen er zeker kanttekeningen gemaakt worden bij de opzet van het boek.

Voor wie dat niet mocht weten: Julius Röntgen, zoon van de in Deventer geboren, in Leipzig werkende violist Engelbert Röntgen, is in het Nederlandse muziekleven van eminent belang geweest. Hij was pianist, (koor)dirigent en vooral niet te vergeten een van de oprichters van het Amsterdams conservatorium. Als componist is hij, hoewel hij nooit zijn ogen sloot voor modernere invloeden, vooral te traceren in de omgeving van Brahms en zijn boezemvriend Edvard Grieg. Röntgen was een harde werker, die dan ook, naast al zijn andere beslommingen een uiterst uitgebreid, nog lang niet volledig in kaart gebracht oeuvre naliet. Het oordeel over zijn oeuvre varieert van 'epigoon' tot 'interessant', en de waarheid ligt, als altijd in het midden. Componeren ging Julius Röntgen gemakkelijk af, mogelijk net iets te gemakkelijk. Het siert Jurjen Vis dat hij in zijn biografie uitvoerig ingaat op de volstrekte onbekendheid van Röntgens oeuvre: al zijn er de laatste jaren flink wat cd's met werk van Röntgen uitgebracht: er valt nog enorm veel te onderzoeken en uit te geven. Vis koos dan ook terecht -het titelblad laat het al zien - voor een biografie die vooral het leven van Röntgen beschrijft.

Jurjen Vis koos -en die keuze is niet geheel onproblematisch- voor een thematische in plaats van een chronologische opzet. Dat heeft uiteraard voordelen: wie wil weten hoe het zat met Röntgens relatie tot Johannes Brahms, de grote Nederlandse zanger Johannes Messchaert of de vriendschap van Röntgen met Edvard en Nina Grieg en die met (om maar drie uitertsen te noemen) Percy Grainger, Pablo Casals en Carl

Nielsen hoeft het betreffende (sub)-hoofdstuk maar op te slaan en kan zijn gang gaan.

Nadelen heeft deze methode ook: de totaliteit van het leven – die, dat geef ik grif toe in welke biografie dan ook, niet te vatten is - gaat op deze manier wel een beetje verloren. En, wat erger is: sommige dingen worden uitvergroot, andere, minstens zo interessante zaken vind je soms na lang zoeken terug. Zo was ik in het hoofdstuk 'Vrouwen' benieuwd naar informatie over Anna Witsen, de zuster van Willem Witsen, die na een vermeende verliefdheid op/relatie met Julius Röntgen zelfmoord pleegde in een vijver bij de Ewijkshoeve, een zelfmoord die door Herman Gorter is bezongen in een van de mooiste gedichten uit de Nederlandse literatuur:

*'...een groote vogel, een groote bloem,
een klinkende klok, haar groote roem,
haar stem waarmee ze was geboren
hing nu omhoog en liet zich hooren. ...'*

Nauwkeurig lezen van de noten leert, dat Jurgen Vis, jammer genoeg in een context die niet met Anna Witsen te maken heeft, haar en de bronnen voor dit verhaal wel degelijk kent en bestudeerd heeft. Maar naar mijn idee offert hij hier teveel op het altaar van 'de wetenschap': wat een grandioos vergezicht had dit alles (Gorter, Diepenbrock, het Amsterdamse muziekleven, Witsen, en de Beweging van Tachtig) niet allemaal kunnen opleveren!

Dat alles neemt niet weg, dat Jurjen Vis hier een prestatie van formaat heeft neergezet. Dit is een biografie die iedereen dient te lezen. Dat dit boek het Röntgen onderzoek een flinke stoot in de goede richting moge geven.

Uitgeverij Waanders in Zwolle zorgde voor een – op een paar kleine drukfoutjes na - schitterende uitgave, waarbij je aan de kwaliteit van de vele zwart-wit illustraties duidelijk kunt zien dat dit de specialiteit van de uitgeverij is.

Gaudeamus door Jurjen Vis
Uitgeverij Waanders
Zwolle, z.j.
ISBN 978 90 400 8170 5

Gamelan in negentiende-eeuws Nederland - Boekpresentatie

Door Ton Braas

Velen hebben er naar uitgekeken: de verschijning van het boek dat Jan Willem Terwen maakte als een uitbreiding op zijn doctoraalscriptie waarvoor hij de J.P. Heije Prijs 2004 ontving. Nu is het zover. Op de slotdag, maandag 1 juni, van het Tong Tong Festival dat deel uitmaakt van de Pasar Malam Besar in Den Haag, vindt de presentatie plaats van *Gamelan in 19th-century Netherlands, an encounter between East and West*.

Over dit fascinerende onderwerp schreef Terwen, volgens de woorden van prof.dr. Rokus de Groot:

"een zeer grondige en levendige studie van de Indonesische gamelan en zijn speeltradities, als cultuurgegeven in de Nederlandse geschiedenis. Terwen bespreekt tal van bronnen die niet eerder op deze wijze zijn belicht, en heeft oog voor een breed spectrum aan perspectieven: cultuurhistorisch, religie-historisch, musicologisch en natuurkundig-akoestisch. Zelden heb ik een zo gedegen studie gezien over een complex fenomeen van Oost-West contact als dit boek. Het werk is een belangrijke aanwinst op de gebieden die ik hier noem."

De presentatie wordt muzikaal omlijst door een gamelan ensemble o.l.v. Elsje Plantema. Terwens weduwe, Mariette van Oosterwijk Bruyn krijgt het eerste exemplaar overhandigd van het rijk geïllustreerde boek (deel 20 van de Muziekhistorische Monografieën).

Datum: maandag 1 juni (Tweede Pinksterdag)
Tijd: 12.30-13.15 uur
Locatie: Bibit-Theater van de Tong Tong Fair (Pasar Malam Besar)
Malieveld Den Haag

Voor informatie over toegang zie <http://www.tongtongfair.nl>.